

Vermeki Boglárka

Magyar felfedező, egy gyermekeknek készülő magyar nyelvi tananyag

1. Bevezetés: Miért van szükség egy új, gyermekeknek szóló magyar nyelvi tananyagra?

A magyar nyelvi tananyagok legnagyobb arányban a felnőttek számára készültek. Kevés tankönyv közül válogathat az a pedagógus, aki gyermekekkel foglalkozik (1. táblázat), pedig egyre nagyobb szükség lenne rájuk. Egyre több iskolában jelennek meg a magyar mint idegen nyelvi órák; míg vidéken néhány gyermeknek van rá szüksége, addig a budapesti iskolákban már kiscsoportos órákat is meg tudnak szervezni. Egyre több olyan intézmény alakul, ahol gyermekek vesznek részt magyar nyelvórákon, nyári táborokban Magyarországon és külföldön egyaránt. A hétféle magyar iskolákba pedig napjainkban jár a legtöbb gyermek.

Amikor a magyar nyelvet tanulók célcsoportjáról beszélünk, gyakran hajlamosak vagyunk csak két kategóriát megkülönböztetni: gyermekek és felnőttek. A jelenleg forgalomban lévő gyermekek számára készült tankönyvek jelentős része így egy nagyobb korcsoport (például 8–14 éves vagy 10–18 éves korosztály), vagyis a *gyermekek* igényeit kívánja lefedni. Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy a *gyermekek* korcsoportot több okból sem lehet homogén csoportnak tekinteni (vö. Pinter 2011), így ennek a csoportnak az igényeit nagyon nagy feladat lenne egyetlen tankönyvben teljesen kielégíteni. Jelen tanulmánynak nem célja, hogy részletesen beszámoljon a különböző korosztályok idegen, második vagy származásnyelvvél való kapcsolatáról, ezért erre nem is térnek ki. Azonban fontos megjegyezni, hogy – a gyermek idegennyelv-pedagógia kutatásait figyelembe véve és csak két tényezőre koncentrálna (globális/analitikus tanulási stratégia és belső/külső motiváció szerint; Kovács 2009:20–25) – legalább három részre (6–10 évesek, 11–14 évesek, 15–18 évesek) kellene osztanunk az iskoláskorú gyermekek korcsoportját.

6-10 éves	11-14 éves	15-18 éves	18+ éves
Kiliki 1. (7–11 éves) A1–A2		Hungarian the Easy Way (nem meghatározott, témájából ítélve: 15–18 ⁺ éves) A1–A2	
	Kiliki 2. (10–14 éves) B1–B2		
	Zahra és Zia (8–14 éves) A1–A2		Halló, itt Magyarország!
	Balassi-füzetek: Kalandra fel! (10–18 éves) A1		Hungarolingua Lépésenként magyarul
Balassi-füzetek (7–14 éves) ¹ B1–B2			MagyarOK Multikulti

1. táblázat: Magyar mint idegen nyelvi és származásnyelvi tananyagok életkoronként és nyelvi szintenként

¹ *Miénk a vár!, Ünnepejünk együtt!, Mesélj nekem!, Játssz velünk!* (magyar származású gyermekek számára készült füzetek)

Kifejezetten a fiatalabb tinédzser korosztály (11–14 éves) számára íródott, csak az ő érdeklődési körüket megcélzó, módszertanában hozzájuk igazodó komplex tananyagcsomag kezdőtől haladó szintig eddig még nem készült. Azok a tanárok, akik ilyen csoportokban tanítanak, vagy a gyermekeknek készült könyveket használhatják, vagy az idősebbek számára készült könyvek részleteit, valamint saját fejlesztésű feladatlapjaikat tudják bevinni az óráikra. Ez több szempontból is megnehezíti a munkájukat. Egyrészt rendkívül időigényes az órákra való felkészülés, ha minden alkalommal ők állítják össze a feladatlapokat. Egy nyelvtanártól nem is lenne elvárható, és nem is tartozik a feladatai közé, hogy minden alkalomra magas színvonalú, spirális visszatérést biztosító, teljes tanulási szakaszt felölelő, a tanulást szisztematikusan támogató tananyagot szerkesszen. Másrészt pedig nehézséget okozhat a tanulók motivációjának fenntartása, ha számukra nem érdekes, kisgyermekeknek vagy felnőtteknek szóló anyagokat használnak az órán.

A tinédzser korosztály sokszor jelent kihívást a nyelvtanárok számára, de ha megfelelően motiváljuk őket, a kisgyermeknél és a felnőttéknél is nagyobb lehetőségek rejlenek a tanításukban (Ur 2009: 286–301); motiválásukhoz pedig elengedhetetlen, hogy számukra releváns témákkal foglalkozzunk, amelyekhez tudnak kapcsolódni. A gondolkodásuk egyre jobban hasonlít a felnőttek analitikus gondolkodásához, szeretnek komolyabb témákról is beszélgetni, valamint korábbi tanulásaikra is támaszkodhatunk az órákon, ugyanakkor továbbra is élvezik a játékokat és a kreatív feladatokat, éppen ezért érdemes olyan tanulóközpontú módszereket alkalmazni a nyelvórán, amelyek során jelentéssel bíró feladatok megvalósításán keresztül tanulhatják a nyelvet. Ahogy minden korosztálynál, náluk is rendkívül fontos, hogy aktív részesei lehessenek a tanulási folyamatoknak. A továbbiakban egy olyan tananyag koncepciójának bemutatására kerül sor, amely ezt a célt kívánja szolgálni.

2. A Magyar felfedezőről

A *Magyar felfedező* egy projektalapú, modellalapú (vö. Szita–Pelcz 2017) és korpuszinformált komplex tananyag, amely a Közös Európai Referenciakeret szerinti öt nyelvi szinten (A1–C1) készül, elsősorban a 12–13 éves gyermekek számára, s kitérve az ideális időkeret, a 11–14 éves korosztályban használható hatékonyan. A szerzők² a tananyag célcsoportjának elsősorban a származásnyelvi órákon tanuló gyermekeket tekintik, ugyanakkor úgy gondolják, hogy a tananyag több nyelvi szinten készülő fejezetei miatt magyar mint idegen nyelvi csoportokban is használhatóvá válhat. Jelenleg egy mintafejezet készült el mind az öt nyelvi szintre, tehát összesen öt fejezet, amely a Nemzetstratégiai Kutatóintézet támogatásának köszönhetően mindenki számára online formátumban is elérhető a magyarfelfedezo.hu weboldalon. A további fejezetek előkészületei pedig már zajlanak. A tanulmány következő részében ennek a tananyagnak a koncepcióját és szerkezetét szeretném bemutatni részletesebben, a meghatározásában szereplő fogalmakra – projektalapú, modellalapú, korpuszinformált – összpontosítva.

2.1. Miért projektalapú a tananyag?

A projektalapú nyelvoktatás egy olyan tanulóközpontú módszer (Fried-Booth 1997; Bilsborough é.n.), amely a 11–14 éves korosztállyal hatékonyan alkalmazható. Nagy előnye, hogy vegyes nyelvi szinten lévő csoportokban is jól használható. Mivel a magyar nyelvet tanuló gyermekcsoportok a kis létszám miatt sokszor vegyes nyelvi szintűek, ezt a

² A *Magyar felfedező* című tananyag szerzői Kasikci Katalin és Vermeki Boglárka; további információ: <https://magyarfelfedezo.hu/>

nyelvoktatási módszert találták a szerzők a legmegfelelőbbnek. A vegyes nyelvi szintű csoportok támogatása az egyik fő célja a projektnek, ezért erről még a későbbiekben, a tananyag szerkezete kapcsán is szó esik.

Ennek az oktatási módszernek, a projektmódszernek a megjelenése egészen az 1800-as évek végéig nyúlik vissza, és John Dewey nevéhez köthető, aki a *Pedagógiai hitvallásom* című művében beszélt a „cselekvés általi tanulás” (*learning by doing*) fontosságáról. A projektalapú oktatásnak számos meghatározása létezik (ld. Chard–Katz–Kogan 2014; Capraro 2013; Krauss – Boss 2013), amiben mindegyik megegyezik az az, hogy a projekteknek bizonyos szempontoknak meg kell felelniük. Ezek a következők a *Magyar felfedező* mintafejezetében található gyakorlati példákkal kiegészítve:

- (1) **A projekt egy kihívás, érdekes probléma vagy figyelemfelkeltő kérdés felvetésével kezdődik.** A *Magyar felfedező* 4.fejezetében egy valós problémára keresik a tanulók a megoldást. A városi állatkert tulajdonosa szeretné, hogy ne csak kisgyerekek és felnőttek látogassák az állatkertet, hanem a fiatalok is. Megkéri ezért a tanulókat arra, hogy készítsenek egy olyan reklámvideót az állatkert számára, amely a kortársaik számára vonzó lehet, aminek a segítségével az állatkertbe több fiatal tudnának becsalogatni.
- (2) **A végeredménye egy termék, amit nyilvánosságra hozunk, kiviszünk az osztályból, vagy vendégeket hívünk, hogy megleljünk.** A *Magyar felfedező* tanulók gyermekek az elkészült állatkert reklámozó videót feltölthetik a magyarfelfedező.hu című weboldalra, de be is mutathatják a kortársaiknak, barátaiknak, vagy a családjuknak.
- (3) **A projekt elkészülése közben a gyerekek nemcsak a tananyagot sajátítják el, hanem különböző készségeket, képességeket is.** Például kommunikáció, kollaboráció, kritikus gondolkodás, problémamegoldás, kooperáció, időbeosztás stb. A 4. fejezetben is fontos a kollaboráció és a kooperáció, hiszen a csapatokban dolgozó gyermekeknek különböző feladataik vannak: ki kell találniuk a forgatókönyvet, beszélniük kell az állatkertről, valakinek fel kell vennie a videót, valakinek pedig meg kell vágnia azt.
- (4) **Fontos az érdeklődése fenntartása. A projektet több tanórán keresztül készítik a gyerekek, közben érdekes feladatokat, önálló kutatást is végeznek.** Az érdeklődés fenntartását a *Magyar felfedező* szerzői a tananyagban található úgynevezett *kis projektekkel* próbálják meg elérni. Ezek a *kis projektek* szerves részeit képezik a fő projektnek, például egy felmérést kell a gyermekeknek készíteniük vagy éppen az állatkert térképét kell elkészíteniük.
- (5) Autentikusság:
 - (a) **Egy valódi probléma, amely hatással van a gyerekek életére, vagy számukra releváns téma. Egy olyan termék létrehozása, amely segíti a tanulók későbbi életét és munkáját.** Például megtanulnak csapatban dolgozni, vagy megtanulják egy számítógépes alkalmazás használatát. A mintafejezetben szereplő állatkert tulajdonosának problémája, miszerint kevés fiatal jár hozzájuk, egy valós probléma, de a 4. fejezet projektje nemcsak ezáltal válik autentikussá, hanem azáltal is, hogy elkészítése közben a gyermekeknek különböző infokommunikációs eszközöket és számítógépes programokat is meg kell tanulniuk használni, ami a későbbi életük során sok haszonnal járhat.
 - (b) **Autentikus, valódi, jelentéssel teli nyelvhasználat, a nyelvet eszközként használják a projekt elkészítéséhez.** A projekthez, valamint az elkészítése során történő kommunikációhoz a gyerekek használhatják a tananyagban található mintamondatokat, a kifejezésbankot, amely a kiegészítő anyagok között található, valamint a weboldalon lévő mintavideókat is. A videóban velük egykorú gyermekek és egy zoopedagógus beszél a Pécsi Állatkerről.

- (6) **A tanulóknak van választási lehetősége, önállósága a projekt elkészítése során.** Ez nem azt jelenti, hogy a tanár passzív, hanem éppen az ellenkezőjét: aktívan támogatja a gyerekek munkáját, partnerré válik, együtt tanul velük. A 4. fejezet projektjéhez a gyermekek maguk választhatnak állatkertet, ez akár egy kitalált állatkert is lehet, valamint arról is ők döntenek, hogy milyen állatokat mutatnak be, illetve hogyan szerkesztik meg a videót.
- (7) **A tanulók kaphatnak időt az önreflexióra.**
- (8) **Értékelhetik egymás munkáját.** Nemcsak a tanár ad visszajelzést, hanem a gyerekek is egymásnak. Ez azért is fontos, mert ennek a korosztálynak már nem a tanár véleménye a legfontosabb, hanem a társaiké. Ezáltal egymást motiválják a jobb teljesítményre.
- (9) **Lehetőséget kapnak a visszajelzések alapján történő módosításra.** A *Magyar felfedező* egy fejezetére körülbelül tíz tanórát szánnak a szerzők, de javasolják a feldolgozásra szánt idő csoporthoz való igazítását. Így a pedagógusoknak van lehetőségük a visszajelzésekre és a javításra szánt időt is a tanmenetükbe illeszteni.

A *Magyar felfedező* szerzőinek meghatározása szerint **a projekt egy hiányosan definiált feladat, amelynek a kimeneti követelményei jól meghatározottak** (vö. Capraro 2013:4), **releváns a gyerekek számára, a termék elkészítése során pedig valódi nyelvhasználaton keresztül 21. századi képességeket és készségeket is elsajátítanak** (vö. Pieratt 2019). A tananyag egyik különlegessége a projektalapúság, mert nem sok olyan nyelvkönyv létezik más, szélesebb körökben tanult nyelvekből sem, amely projektalapúnak mondhatja magát.

A *Magyar felfedező* tehát egy projektalapú tananyag, amelyet kétféleképpen is használhatunk. Egyrészt valódi projektalapú (*project-based*) tananyagként a végső termékre koncentrálna, amit a tankönyvi feladatokkal előkészíthetünk és kiegészítünk, másrészt pedig projekttel támogatott (*project supported*) tananyagként is, amelynek során a tananyag kerül a középpontba, és a projektet mint a megtanulandó nyelvi mintázatok, kifejezések gyakorlására szolgáló eszközt használjuk.

2.2. Miért korpuszinformált a tananyag?

A *Magyar felfedező* célja, hogy a mai magyarországi gyermekek természetes nyelvhasználatát is bemutassa a magyarul tanulóknak. Ezt a természetes nyelvhasználatot a legkönnyebben korpuszokra támaszkodva tudjuk megfigyelni (Conrad 2000: 548). 1990 és 2010 között több olyan kutatás is született (ld. Biber–Conrad–Reppen 1998; Harwood 2005), amelyekben azt az eredményt kapták, hogy a nyelvkönyvek tartalma és a korpusznyelvészeti kutatások eredményei között van eltérés. Di Vito (1991), Gilmore (2004), Cheng és Waren (2007) például arra a következtetésre jutott, hogy a tananyagokban használt mintaszövegek nagyban eltérnek a korpuszokban található valós nyelvhasználatától, mások szerint a tananyagok készítői túl nagy mértékben támaszkodnak saját megérzéseikre, intuícióikra ahelyett, hogy a korpuszok empirikus adatait használnák forrásként (Hunston 2002; Biber–Reppen 2002), főleg a grammatika területét emelték ki, ahol a szerzők szinte automatikusan inkább a tradicionális megközelítést választották a tankönyvekben, sok esetben észre sem vették, hogy a tananyag készítése során bármiféle döntést is meghoztak volna (Biber–Reppen 2002: 200). Ehelyett például Biber és Reppen azt javasolja, hogy a gyakorisági vizsgálatok adataira kellene támaszkodniuk a szerzőknek, hogy a tanulók rendelkezésére álló jelentéssel teli nyelvi inputot növeljék (Biber–Reppen 2002: 207).

A korpuszok használata több területen is támogathatja a tananyagkészítők munkáját, például el tudják kerülni a megérzésekre való túlzott támaszkodást és ezáltal a rosszul reprezentált nyelvhasználatot is (McEnery–Xiao–Tono 2006), vagy segíthet egy szintezett

lexiko-grammatikai tanmenet elkészítésében, valamint megfelelő szövegek és valós szituációk kiválasztásában, amelyek eljátszása során a tanulók gyakorolhatják a tanult nyelvi elemeket (McCarten 2010: 415). A nyelvi formák gyakoriságának vizsgálatával például a korpusznyelvészet segítséget nyújthat olyan döntések meghozatalában, amelyek által a tananyag a valódi nyelvhasználatot fogja tükrözni (Conrad 2000), de a korpuszok használata más területeken is nagyon hasznos lehet. Ilyen a szókincs, a szókincs kapcsolata a különböző szövegtípusokkal (formális–informális stílus, írott vagy beszélt nyelv), grammatikai mintázatok (Kaltenböck–Mehlmauer-Larcher 2005), és a diskurzusjelölők használata (McCarten 2010). A tananyagok szerzőinek érdemes összevetni a tanítandó szókinccset a témával, a kontextussal, amelyben használják őket a kompetens beszélők, illetve a grammatikai mintázatokkal, amik gyakran megjelennek a környezetükben, így a korpuszokban található szövegek modellként is szolgálhatnak a tanulók számára (Kaltenböck–Mehlmauer-Larcher 2005: 72). Mark Koprowski (2005) cikkében például három angol nyelvkönyvet vizsgált meg a bennük található lexikai elemek hasznosságával kapcsolatban. Kutatásának eredménye az volt, hogy a vizsgált tankönyvekben található kifejezések egyharmada csak korlátozottan használható gyakoriságuk, valamint amiatt a regiszter miatt, amelyben megjelennek. Azt javasolja, hogy csak olyan kifejezéseket használjanak a szerzők a nyelvkönyvekben, amelyeknek a tudását maximálisan ki tudják használni a tanulók, és hagyják ki azokat a lexikai elemeket, amelyek felszínesek, illetve ritkán használtak (Koprowski 2005: 331).

A korpuszokat forrásként használó tananyagok tehát mintaként, modellként a valós nyelvhasználatot tükrözik, ellentétben a sokszor intuíciora és hagyományos megközelítésekre épülő más, korábbi tananyagokkal.

A *Magyar felfedező*t egy beszélt nyelvi és egy írott nyelvi korpusz is informálta. A fejezetek témakörei egyrészt 11–14 éves gyermekekkel készült felmérések eredményei alapján kerültek kiválasztásra, másrészt pedig az ECL Junior nyelvvizsga témaköreihez is jól illesztettek. A tananyagkészítéséhez használt *KorSzak* gyermeknyelvi korpuszban (ld. Baumann et al. 2020) gyermekek párbeszédei és beszélgetései találhatóak. A videó- és hangfelvételek 6–8.osztályos tanulókkal, a 12–14 éves korosztály tagjaival készültek. Az adatközlő gyermekek a kiválasztott tizenkét témakörrel (*állatok, influenzaszerek, Harry Potter, kirándulás, kreatív hobbi, kutyák, technológia, természet, saját történet / régi emlék, sorozatok, sport, utazás*) készített gondolatterképek segítségével beszélgetnek egymással. Az így rögzített anyagok leírata az *Alrite* beszédfelismerő program segítségével történt, majd ezek után kezdődött meg a korpusz elemzése. A tananyag ezen kívül egy írott nyelvi korpuszt is használ, amelyben gyermekek fogalmazásai, illetve az adott témákhoz kapcsolódó magazin cikkek, tankönyvek és ismeretterjesztő könyvek szövegei találhatóak.

2.3. *Miért modellalapú a tananyag?*

A *modellalapú nyelvoktatás* módszere jól kapcsolódik a korpuszinformált tananyagoknak a felhasználásához. A módszer arra a megfigyelésre épül, amely szerint a kompetens nyelvhasználók megnyilatkozásaikban nagy arányban használnak részben vagy egészben rögzült szókapcsolatokat, modellként támaszkodnak ezekre (Szita–Pelcz 2017: 263). A modellalapú tananyagokra jellemző a nagy nyelvi input használata és a spirális szerkezet. A nyelvoktatás során a nyelvi produkciót mindig egy a nyelvi mintákat megfigyelő szakasz előzi meg (Szita–Pelcz 2017: 264); a korpuszinformált tananyagok jó lehetőséget biztosítanak erre. A szövegekben található többszavas nyelvi egységek, szókapcsolatok a modellalapú tananyagokban különböző variációkban újra és újra előkerülnek, így az ismétlés által sokkal könnyebben tudják megtanulni őket a nyelvtanulók. A lexika feldolgozásán kívül ez a tanulási

módszer meghatározza a grammatika elsajátításának menetét, hatással van a készségfejlesztés valamennyi területére, a kiejtés fejlesztésére, a feladattipológiára, vagy a gyakorlások menetére. A módszer számos előnnyel járhat a nyelvtanulók, így a gyermekek számára is. A természetes nyelvhasználatot tükröző modell segítségével a gyerekek is könnyebben tudnak megnyilatkozásokat alkotni, beszédük pedig folyékonyabbnak és pontosabbnak is tűnik a modellek használatával.

A *modellalapú nyelvoktatás* módszere alapján készülő *Magyar felfedezőre* is jellemző a nagy nyelvi input használata, valamint a spirális szerkezet is. Az öt nyelvi szintre készült mintafejezet tematikája azonos, ugyanakkor egyre bővülő szókincset ad a nyelvtanulóknak, és más-más nyelvi szerkezetek tanítását tűzte ki célul. A későbbiekben látható lesz, hogy ez a spirális szerkezet az egy nyelvi szintre készült fejezetekben is megtalálható. A tananyag szövegvariációkkal dolgozik, a szövegekben pedig a korpuszból gyakoriság alapján kiválasztott többszavas nyelvi egységek, szókapcsolatok jelennek meg, segítve ezzel, hogy a tanulók könnyebben megjegyezzék őket. Jó példa lehet erre az A2-es nyelvi szintre készült mintafejezetből a következő:

- (1) *Az elefánt Afrikában él. A szürke színű állat **akár 3 méter is lehet.*** (67.oldal, 8. feladat)
- (2) *Még az elefántnál is nehezebb az óceánban élő bálna. Súlya elérheti a 140 000 kilogrammot, a hossza pedig **akár 30 méter is lehet.*** (69. oldal, 3. feladat)
- (3) *Egy degu kisebb, mint egy nyúl, de hosszabb a farka. A farka **akár 15 cm hosszú is lehet.*** (75.oldal, 5. feladat)
- (4) *A következő állat a fóká. Fókák élnek az Északi- és a Déli-sarkon is. Kb. 50 centiméter magas, és a súlya **akár 20 kilogramm is lehet.*** (A2-es videó)

Ezek a nyelvi egységek, ahogy már fentebb említésre került, azért lényegesek, mert a kompetens nyelvhasználók megnyilatkozásaiban nagy arányban fordulnak elő. Az alkalmazásuk által pedig a tanulók nyelvhasználatát természetesebbnek, beszédprodukciónak pedig fluensebbnek érzékeljük.

2.4. A tananyag szerkezete

A *Magyar felfedező* egy fejezetét összesen körülbelül tíz negyvenötperces órán lehet feldolgozni, amelyből a projektet előkészítő tananyag hat, a kiegészítő magyar kultúrával kapcsolatos anyag egy, a projekt elkészítése és bemutatása három tanórát vesz igénybe. Természetesen a csoportok képességeihez és lehetőségeihez alkalmazkodva kevesebb vagy több időt is adhatunk a gyermekeknek. Minden fejezet öt nyelvi szinten készül (KER szerinti A1–C1) és hasonló szerkezettel rendelkezik, így könnyebbé válik a differenciálás a vegyes nyelvi szintű csoportokban. A fejezetek tartalmazznak szókincs-, hallott szövegértést, olvasott szövegértést, beszéd-készség- és íráskészség-fejlesztést megcélzó feladatokat. A tananyag tanórákra bontott, minden tanórán mind a négy készség (beszéd-készség, beszédértés, íráskészség, olvasás) fejlesztése zajlik, de egy-egy óra egy vagy két készségre fokozottan koncentrálnak. Például az első órán általában a beszédértés kerül a középpontba, míg a másodikon az olvasott szövegértés. Minden fejezethez tartozik egy a témával kapcsolatos kiegészítő anyag a magyar kultúrához kapcsolódóan.

A tananyag fejezeteinek témái minden nyelvi szinten azonosak, de ezen kívül vannak a nyelvi szinteken átívelő, kapcsolódó feladatok is bennük, amelyek lehetőséget biztosítanak arra, hogy a vegyes nyelvi szinten lévő gyerekekből álló csoportok időnként együtt is dolgozhassanak (2. táblázat).

Kapcsolódó feladatok

A 4.fejezet feladatai:

A1	A2	B1	B2	C1
5.f.	7.f.		6.f.	4.f.
Kis projekt: kártya készítése		Kis projekt: fajtábla készítése		
		20.f.	19.f.	
		21.f.	20.f.	
		22.f.	21.f.	
		23.f.	22.f.	
		24.f.	23.f.	
Milyen háziállat illik hozzám? - Kvíz				
	20.f.	25.f.		
	23.f.	29.f.		
Kis projekt: felmérés készítése				
30.f.	24.f.			
31.f.	25.f.			
	26.f.	31.f.		
Projekt: Reklámvideó készítése egy állatkert számára				

 azonos feladatok
 hasonló feladatok
 projekt
 kvízzjáték
 projekt előkészítő feladat

2. táblázat: Nyelvi szinteken átívelő, kapcsolódó feladatok a Magyar felfedezőben

A Magyar felfedezőben lévő kapcsolódó feladatokon kívül a projekt is azonos az összes nyelvi szintre készült fejezetben, a mintafejezetben például egy állatkertről szóló promóciós videó elkészítése a feladatunk. A tananyagban lévő szókincs és a tanult nyelvi formák biztos alapot nyújtanak a projekt megvalósításához, de ezeket rugalmasan kell kezelnünk, mert a projekt elkészítése során felmerülhetnek más igények is; például olyan állatok nevei, amelyek nincsenek a szókincsfelkészítő részben. Ilyen esetben a pedagógusok nyugodtan segíthetnek a gyerekeknek, kiegészíthetik az anyagot.

A projektfeladat elkészítését (3. táblázat) több kisebb lépésre bontottuk, az úgynevezett kis projektek fontos részét képezik a fejezeteknek, hiszen egyrészt időnként újra ráirányítják a figyelmünket a fő projektünkre, másrészt elő is készítik azt. Ilyen kis projektfeladat például A1-es nyelvi szinten egy felmérés készítése a csoportban, ahol a csoport tagjai által kedvelt állatok neveit gyűjtjük össze, vagy C1-es nyelvi szinten az álcázó állatok jobb megismerése. A projektfeladatot mindig az adott nyelvi szinthez igazodva támogatja is a tananyag: szókincset, hasznos kifejezéseket, illetve mintaszövegeket és mintavideókat is tartalmaz.

1. lépés	2. lépés	3. lépés	4. lépés	5. lépés
A projekt bemutatása, céljainak ismertetése, beszélgetés a termék bemutatásainak lehetőségéről.	Csoportok alkotása, ötletelés, tervezés.	Adatgyűjtés, újra tervezés, amennyiben szükséges.	A termék elkészítése, a bemutató szervezése és a bemutató gyakorlása.	Bemutató, egymás termékének megtekintése, külső érdeklődők bevonása, értékelések és visszajelzések.

3. táblázat: A projekt elkészítésének lépései

A *Magyar felfedező*höz tartozó weboldalon a mintafejezethez készült több mint kétszáz interaktív feladat található, amely az órán vagy az órák után, otthon is használható. Ezenkívül ott található meg a tananyag hanganyaga, a hozzá készült videók, valamint a pedagógusoknak és szülőknek szóló kiegészítő anyagok. A tanárok felkészülését támogató anyagok például a Tanári kézikönyv, amely óravezetés-javaslatokat és megoldókulcsot is tartalmaz, kiegészítő képek, kártyák és feladatlapok, valamint az órákon is használható szöveget és kifejezések.

3. Összegzés

A *Magyar felfedező* szerzőinek célja, hogy olyan magyar nyelvi tananyag készüljön a fiatal tanulók számára, amelynek a feldolgozása közben a ma Magyarországon élő kortársaik nyelvhasználatát is felfedezhetik, a tananyag témái legyenek relevánsak számukra, tanítási módszerében pedig illeszkedjen az igényeikhez. Kifejezetten a 11–14 éves gyerekeknek még nem készült magyar nyelvkönyv; a tananyagok többsége egy szélesebb korosztály számára íródott. A nagyobb igényeket kielégíteni kívánó tananyagok nem minden esetben válnak motiválónak a tinédzserek számára, a motiváció pedig elengedhetetlen ennek a korosztálynak a tanítása során.

A természetes nyelvhasználat megfigyelését a *Magyar felfedező* korpuszinformáltsága teszi lehetővé, valamint ezáltal a tananyag szerzőinek sem kellett a saját megérzéseikre hagyatkozniuk a készítésekor. Tanítási módszerét tekintve modell- és projektalapú.

Modellalapú, mert a korpuszból gyakorisági vizsgálatok eredményei alapján kiválasztott, nagy kommunikációs értékkel rendelkező, hasznos szókapcsolatokat modellként a nyelvtanulók számára biztosítja. A kiválasztott lexikai egységekkel a fejezetek során a gyermekek különböző szövegvariációkban újra és újra találkozhatnak, amely megkönnyíti a megtanulásukat. A beszédprodukciónak ezek által a szókapcsolatok által természetesebbé, folyékonyabbá válik.

Projektalapú, mert a gyermekek olyan projektek megvalósításán keresztül tanulhatnak, amelynek témái relevánsak számukra. A projektek segítségével jelentéssel teli nyelvhasználaton keresztül gyakorolhatják azokat a nyelvi szerkezeteket, amelyek a termék elkészítéséhez szükségesek, valamint 21. századi készségeket (kollaboráció, kritikus gondolkodás, problémamegoldás, kooperáció, időbeosztás) is elsajátíthatnak, illetve fejleszthetnek az elkészítése közben. A projektalapú nyelvoktatás a különböző nyelvi szinteken lévő gyermekek csoportjaiban is jól alkalmazható. A vegyes nyelvi szintű csoportokat támogatja az is, hogy a *Magyar felfedező* fejezetei hasonló szerkezettel rendelkeznek, valamint olyan nyelvi szinteken átívelő, kapcsolódó feladatok is találhatóak bennük, amelynek során együtt is dolgozhatnak a különböző szinten lévő gyermekek.

Jelenleg öt fejezet készült el a tananyagból, egy-egy a Közös Európai Referenciakeret szerinti A1–C1-es nyelvi szinten. A mintafejezet online elérhetőségét, az interaktív feladatok megvalósulását a *Nemzetstratégiai Kutatóintézet* támogatta. A weboldalon megtalálható a fejezetekhez tartozó hanganyag, videó, valamint a kiegészítő anyagok. A további fejezeteknek pedig már zajlanak az előkészületei.

Irodalom

- Baumann T. – Majoros J. – Pelcz K. – Schmidt I. – Szita Sz. – Vermeki B. 2020. Bemutatkozik a Korpusznyelvészeti és Szakmódszertani Munkacsoport. *Hungarológiai Évkönyv* 21/1–2: 32–41.
- Biber, D. – Conrad, S. – Reppen, R. 1998. *Corpus linguistics: Investigating language structure and use*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Biber, D. – Reppen, R. 2002. What does frequency have to do with grammar teaching? *Studies in Second Language Acquisition* 24: 199–208.
- Bilsborough, K. é.n. *TBL and PBL: Two learner-centred approaches*. British Council. <https://www.teachingenglish.org.uk/article/tbl-pbl-two-learner-centred-approaches/> (letöltve: 2021.10.09.)
- Capraro, R.M – Capraro, M.M – Morgan, J.R. (szerk.) 2013. *STEM Project-Based Learning*. Sense Publishers, The Netherlands, Rotterdam.
- Cheng, W. – Warren, M. 2007. Checking understandings: Comparing textbooks and a corpus of spoken English in Hong Kong. *Language Awareness* 16(3): 275–291.
- Conrad, S. 2000. Will corpus linguistics revolutionize grammar teaching in the 21st century? *TESOL Quarterly* 34: 548–560.
- Dewey, J. 1976. *Pedagógiai hitvallásom. A nevelés jellege és folyamata*. Tankönyvkiadó, Budapest.
- Di Vito, N. O. 1991. Incorporating native speaker norms in second language materials. *Applied Linguistics* 12: 383–396.
- Fried-Booth, D. L. 1997. *Project work*. 8th ed. Oxford University Press, Oxford.
- Gilmore, A. 2004. A comparison of textbook and authentic interactions. *ELT Journal* 58: 363–374.
- Harwood, N. 2005. What do we want EAP teaching materials for? *Journal of English for Academic Purposes* 4: 149–161.
- Hunston, S. 2002. *Corpora in applied linguistics*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Kaltenböck, G., – Mehlmauer-Larcher, B. 2005. Computer corpora and the language classroom: on the potential and limitations of computer corpora in language teaching. *ReCALL* 17(1): 65–84.
- Katz, L. G. – Chard, S. C. – Kogan, Y. 2014. *Engaging Children's Mind – The Project Approach*. Praeger, ABC-CLIO, USA, Santa Barbara, California.
- Koprowski, M. 2005. Investigating the usefulness of lexical phrases in contemporary coursebooks. *ELT Journal* 59: 322–332.
- Kovács, J. 2009. *A gyermek és az idegen nyelv*. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest.
- Krauss, J. – Boss, S. 2013. *Thinking Through Project-Based Learning – Guiding Deeper Inquiry*. Corwin, Sage Publishing, UK, London.
- Kuster, S.M. – van Weerdenburg, M. – Gompel, M., Bosman, A.M.T. 2018. Dyslexie font does not benefit reading in children with or without dyslexia. *Ann. of Dyslexia* 68: 25–42.
- McCarten, J. 2010. Corpus-informed course book design. In A. O’Keeffe – M. McCarthy (eds.), *The Routledge Handbook of Corpus Linguistics*. Routledge, London. 413–427.
- McEnery, T. – Xiao, R. – Tono, Y. 2006. *Corpusbased language studies: An advanced resource book*. Routledge, London.
- Pieratt, J. 2019. *CraftED*. <https://craftedcurriculum.com/what-is-pbl/> (letöltés: 2021.10.09.)
- Pinter, A. 2011. Language Learning Processes in Childhood: First and Second Languages. *Children learning second languages*. Palgrave Macmillan, Houndmills, Basingstoke, Hampshire. 49–65.
- Szita Sz. – Pelcz K. 2017. Modellalapú nyelvoktatás – Természetes nyelvhasználat a tanteremben és a tanterem kívül. *THL: A magyar nyelv és kultúra tanításának szakfolyóirata* 1–2: 262–269.
- Ur, P. 2012. *A course in English language teaching*. Cambridge Teacher Training and Development. Cambridge University Press, Cambridge.

Vermeke, Boglárka

***Magyar felfedező* – a work in progress Hungarian language teaching material for children**

Magyar felfedező [Hungarian Explorer], presented in this paper, is a corpus-informed, model- and project-based Hungarian as a second language (HSL) teaching material, whose main purpose is to allow young learners to discover the natural language use of similar aged children living in Hungary today. *Magyar felfedező* is a unique venture in that it is the first complex HSL teaching material that focuses specifically on 11–14-year-olds and leads students from level A1 to level C1. The paper discusses how *Magyar felfedező* aims to facilitate the learning motivation of this group by selecting relevant topics for them and by adapting special teaching methods to suit their needs and expectations.